

Spomini na šolo

1.25 Drugi članki in sestavki

Spomini na osnovno šolo v Polju

Sem babica, stara 73 let. Imam devet vnučkov, ki razen enega, ki je star tri leta, vsi hodijo v šolo.

V šolo sem začela hoditi, ko sem bila stara šest let. V Osnovni šoli Polje je takrat primanjkovalo prostora in so za nas, otroke iz Vevč, pripravili učilnico v leseni baraki, ki je bila blizu restavracije Vevče. Zdaj so v stavbi te restavracije radio Aktual in razna podjetja. Barake ni več.

V prvem razredu smo imeli zelo prijazno učiteljico Maco Kalin, ki nas je imela zelo rada in je bila kot naša mamica. Meni je namesto Irena rekla Irenka, kakor mi niti prej niti kasneje nikoli več nihče ni rekel.

Sedela sem v zadnji klopi s svojim bratrancem Markom. On se je večkrat gugal s stolom naprej in nazaj in zato tudi večkrat padel. Učiteljica mu je potem okoli glave ovila prtič, ki smo ga pognili na mizo, ko smo imeli malico. V odmorih smo hodili na igrišče, ki je bilo ob tej leseni stavbi. Spomnim se, da smo se šli gnili jajce in verjetno še druge igre, ki se jih pa ne spomnim več. Dobro se pa spominjam, da je leta 1956 zelo pozno padel sneg, okoli 5. maja. Takrat nismo šli v šolo. V prvem razredu smo bili otroci sprejeti v pionirsko organizacijo in ob tej priložnosti smo imeli proslavo. Na proslavi smo peli v zborčku in recitirali različne pesmice. Dobili smo modro kapico – titovko, na kateri je bila pripeta značka: dva pionirčka in rdečo rutico. Titovka je bila poimenovana po tov. Titu, ki je bil predsednik Jugoslavije. Spadali smo pod Jugoslavijo in Slovenija je bila ena izmed republik Jugoslavije. Predsednika Tita smo zelo spoštovali, in kadar je prišel v Slovenijo, smo ga šli vsi gledat in mu mahat. Stali smo ob cestah in ga pozdravljali.

Naslednja leta sem hodila v Osnovno šolo Polje. V naši družini je bilo šest otrok in starši niso mogli plačati malice v šoli, temveč smo jo nesli v šolo od doma. Nekateri otroci šolske malice niso marali in takrat so nam jo dali. Spomnim se, da je bil včasih za malico oranžen sir, ki pa tudi meni ni bil všeč. Sem imela pa zelo rada ribjo pašteto, ki je bila zelo dobra. Ob praznikih, kot je bil 29. november, dan republike, smo z otroškim pevskim zborom vedno sodelovali na proslavi. Počitnice smo imeli dvoje, in sicer zimske in poletne. Zimske počitnice so se ponavadi pričele okoli 20. januarja in trajale dva tedna. Takrat je bil vsako leto sneg in smo se zato hodili sankat. Nekateri tudi smučat. Tudi jaz sem imela take smešne lesene smuči in oče mi jih je navezal na zimske čevlje kar z navadno

Družina Novak, Vevče, 24. 5. 1953

vrvo. Potem sem se pa spustila z njimi po bližnjem hribčku, ki je bil zelo majhen in položen. Poletne počitnice pa so bile tako kot danes od konca junija do začetka septembra. O kakšnem morju nisem imela pojma; stara sem bila okoli 11 let, ko sem ga prvič videla. Če smo že šli na morje, je bilo to enkrat v sezoni za nekaj dni in tudi ne z družino.

Ko je bilo konec šolskega leta, smo hodili nabirat borovnice na Debni vrh. Ves dan smo nabirali, zvečer pa nesli borovnice v zadrugo in jih tam prodali. S tem denarjem smo si kupili kakšne kopalke ali japonke. Najprej smo borovnice nabrali za dom, da je mami skuhala marmelado. Kadar smo šli v Blažev hrib, ki je bil dosti manjši kot Debni vrh, nam je mami prinesla kosilo: ponavadi grahovo juho in jabolčni zavitek. S seboj pa smo imeli črno kavo. Takrat sploh nismo poznali sadnih sokov. Bila sem stara 12 let, ko sem prvič v Lescah pila kokto. Sem pa tisto stekleničko tako pretresla, da se je potem skoraj vsa vsebina polila iz nje. Nabiranje borovnic ni bilo nič kaj prijetno, ker smo morali delati, drugi otroci pa so se kopali v vevškem bazenu. To so bili predvsem otroci tistih staršev, ki so bili zaposleni v Papirnici in so imeli kopanje zastonj. Tudi za novo leto so oni dobili darila, mi pa ne. Nič nismo bili žalostni, ker smo pač mislili, da tako mora biti.

Časi so bili drugačni kot danes. Od mojih otroških let se je veliko stvari zelo spremenilo. Če smo morali telefonirati, smo morali v Papirnici prositi vratarja.

Lidija in Irena Novak na poti v vrtec, Vevče, 1955

Kasneje smo le dobili na domove tudi stacionarne telefone, kar je bilo drago pa še dvojčki so bili. Če je npr. telefoniral sosed, s katerim smo imeli dvojčka, je bilo treba čakati na prosto linijo. Takrat smo imeli razsvetljava na elektriko, likalnik, kakšen električni pekač in radio. Mi smo za ogrevanje imeli peč na žaganje. Vodo smo imeli zunaj – *šterna* se je reklo in je bilo zelo zoprno, ker je pozimi včasih voda zmrznila. O kopalnici, o različnih strojih, kot pralni, pomivalni, TV, se nam še sanjalo ni.

Mimo naše hiše sta se takrat vozila samo dva avtomobila. Enega od njih je imel dr. Jenko, ki je bil zdravnik, in enega gospod, ki je bil obrtnik. Ceste so bile makadamske in so jih na vsake toliko časa polili z neko črno stvarjo. Mogoče zato, da se ne bi toliko kadilo. Vem, da sem včasih, ko sem tekla, padla in si ranila koleno, potem sem imela kamenčke pod zaceljeno kožo še mesece.

Trgovine so bile klasične. Za pultom je bila prodajalka, ki ti je postregla s tistim, kar si potreboval. Imeli so dve vrsti salame, dve vrsti sira, moko itd. Kruh smo kupovali pri peku, mleko pa na določenih mestih v stekleni embalaži. Pri nas smo bili otroci *ta velki* trije in *ta male* tri. Tako so naši starejši kruh na skrivaj namazali, me pa smo dobile nenamazan kruh. Da me ne bi tega videle, so kruh obrnili, kar pa je bilo narobe, saj smo me potem, ko smo gledale gor, videle prav to, namazano stran. Prehrana je bila čisto preprosta, saj za kaj drugega ni bilo denarja. So pa takrat ljudje na splošno tako živeli.

Pred OŠ Polje, 7. b razred, 1962

Ker nismo imeli televizije niti raznih igrlic, smo se veliko igrali na prostem. To so bile igre, kot na primer koza klanf, skrivanje, lovljenje, igra z žogo, ki se ji je reklo O E, ristanc, in kavbojci in indijanci. Na leseno klop smo dajali polže in opazovali, kateri od njih je naredil daljšo pot. Se pa še vedno spominjam, kako so se okoli hiše slišali klici: »Mrtev si,« in odgovor: »Ne, nisem.« Veliko otrok se je zbiralo pri nas, ne vem pa, zakaj.

Ker je bil naš oče gledališki igralec in je imel veliko veselja z delom v gledališču, nas je vse vključil v igranje. Naredil je oder, naredil maske, kostime ali pa ročne lutke, da smo vsi sodelovali. S kakšno igro smo celo nastopali v okoliških krajih.

Pozimi smo se igrali notri, in sicer Človek ne jezi se, šah, tombolo itd. Veliko smo tudi brali.

V šoli smo bili kar pridni in imeli dobra spričevala. Dobili smo jih konec prvega poletja, torej januarja, in konec leta. Nagrad za spričevala nismo dobili, mogoče smo si lahko zbrali, kaj naj bi imeli za kosilo. Mi smo poleti hodili na počitnice na Gorenjsko. Tam smo imeli stare starše, ki so imeli gostilno. Domačini so se vedno zbirali kar v kuhinji in tam naročili, kar so želeli popiti. Zelo je bilo zanimivo, ko so ti ljudje pripovedovali o vsem kar tam v pričo nas, otrok. V bližini so bile kmetije in na eno od njih smo strašno radi zahajali. Tam sem videla kmečka opravila in življenje na kmetih. Z njimi smo hodili na košnjo, na žetev in se seznanili z raznovrstnimi kmečkimi opravili. Če smo mogli, smo tudi kaj pomagali, več moji starejši bratje in sestra.

Ta leta so kar hitro minila in že se je začela srednja šola. Hodila sem na Ekonomsko srednjo šolo v Ljubljani na Prešernovi ulici. Spomnim se, kako sem prvič prišla in tako težko odprla težka vrata. Mislila sem si, da bo verjetno tudi šola težka, ker so bila vrata tako težka. Pa res ni bilo prav lahko. Razlika med osnovno šolo in srednjo se mi je zdela ogromna. Najtežja je bila matematika. Ko so mi povedali, da jo poučuje prof. Todorovič, sem si predstavljala, kakšen je. Bil pa je pravo nasprotje te predstave. Dekleta smo poskrila vse, kar je bilo nakita, ker tega ni maral. Pa jezil se je, če je imela kakšna dijakinja zavihane rokave do komolca. Ko smo ga spoznali, smo že ravnali tako, da nas ni opozarjal in se jezil. V srednji šoli smo zelo *držali skupaj* in ščitili drug drugega. Smo pa bili kar precej drzni: včasih je kar cel razred *šprical*. To se nam je seveda maščevalo in so nas potem ločili in dali po nekaj dijakov v druge razrede. Spomnim se božiča, ko je naš sošolec Srečko Grkovič na tablo narisal jaslice. Bil je izredno nadarjen in jih je res lepo narisal. Imeli smo prvo uro slovenščino, ki nas jo je učila prof. Gregoračeva. Ko je prišla in videla jaslice, je rekla: »A tole ste narisali?« Mislili smo, kako so ji všeč. Pa je rekla, da naj malo počakamo, in odšla. Čez nekaj minut se je vrnila z ravnateljico in takrat smo videli, da si tega nikakor ne bi smeli privoščiti. Zahtevali sta, da povemo, kdo je to narisal. Tega mi nismo hoteli storiti, treba pa je bilo risbo takoj pobrisati s table.

Na Vevčah je bil v tistih letih tudi kino. Predstave so bile ob sobotah, nedeljah in včasih tudi med tednom. Ker sem bila takrat že večja, so me starši pustili, da sem šla v kino. Spominjam se, kako je bilo to za nas nekaj čudovitega. Gledali smo razne zgodovinske in glasbene filme. Spominjam se nekaterih igralcev, kot sta bila Kirk Douglas in Sarita Montiel itd. Spomin na te čase je zelo lep.

Irena Zore